

“Non nobis, sed vobis”¹

El P. Cebrià Baraut més enllà de les seves aportacions

Jesús Alturo i Perucho

Acta de consagració de l'església de Sant Climent de Rallui, de l'any 1007 (Madrid, AHN, Clero secular, carp. 690, núm. 19).

¹ Text de la conferència pronunciada l'1 de setembre a l'aula magna del Seminari diocesà d'Urgell dins els actes d'homenatge al P. Cebrià Baraut en l'any del seu centenari.

Francesc de Sales Baraut i Obiols, el P. Cebrià, és autor d'una obra plural, diversificada, rigorosa i erudita. Fruit d'una gran curiositat que, tot i tenir preferències per una època i temàtica determinades, no es limità a un sol àmbit. Les seves principals afeccions se centraren possiblement en el millor coneixement de la seva terra i Diòcesi natal, i del Principat d'Andorra. No en va fou el fundador i director de revistes de tan mèrit com *Quaderns d'Estudis Andorrans i Urgellia*, que és, sens dubte, el més sòlid monument historiogràfic de les nostres terres piriniques. Hom diria que trobava aquí la força d'Anteu, per bé que a ell el major vigor li venia alenat per un altre esperit.

Però la seva mirada fou molt més ampla i els seus anhels de saber abraçaren camps tan vastos que sols poden ser conreats amb una preparació acadèmica prèvia molt ben planejada, i duta a terme de la manera més metòdica i perseverant possible. No cal subratllar que el seu pas per Montserrat, on havia de rebre la seva ordenació presbiteral, explica el seu altíssim nivell de partida, amb fructíferes estades d'estudi també a Maria Laach i a Beuron, a Roma i al Vaticà. Tanmateix, tot i tenir els millors mitjans a l'abast, aquests de poc li haurien servit sense la seva dedicació personal i animosa per completar la formació inicial. I els talents naturals que Déu li donà i les circumstàncies que va posar a la seva disposició per a desenvolupar-los, foren molt ben aprofitats. D'aquí que, a la seva gran capacitat intel·lectual, el P. Baraut hi sumés una preparació humanística profunda i variada.

Però sabedor que només hom té el que hom dóna i que ningú no neix només per a ell, sinó també per als seus, el P. Cebrià Baraut no es quedà per a ell sol el que aprenia. Li agradava de posar el resultat del seu esforç a disposició de la comunitat científica, però també d'un públic interessat molt més ampli. La generosa divisa dels arxivers –i ell ho fou sense títol a Montserrat i a la Seu– “*non nobis*,

A la seva gran capacitat intel·lectual, el P. Cebrià Baraut hi sumà una preparació humanística profunda i variada

Un dels valors no menors del P. Baraut és que no sols ens explicà importants aspectes del nostre passat, sinó que també possibilità a altres estudiosos de fer aportacions pròpies

sed vobis”, (“no per a nosaltres, sinó per a vosaltres”), la complí a la perfecció. I fou d'aquesta manera que dugué a terme una obra musculosa, fibrada i consistent com la Roca dels seus orígens familiars, sense la mínima concessió a cap afegit adipós ni additament insubstantial, d'aquests a què el món acadèmic ens té acostumats darrerament, uns dies, “*lacrimabile tempus*”, en què sols sembla importar l'engreixament fútil i infecund d'uns “*curricula*” que només serveixen per a acontentar la pròpia vanitat i enlluernar desproveïnguts.

Un humanista sobreviscut del Renaixement

Però el P. Cebrià Baraut, “monjo de cel·la”, com molt bé l'ha definit el P. Alexandre Olivar, no era d'aquesta mena, i, tal com ens ha recordat Mn. Benigne Marquès, sabia, a més a més, manejar la seva erudició i contextualitzar magistralment les dades, perquè, sense ser segurament especialista en res, ho era en tot, o en una part important del tot, si volem ser precisos. De fet, ens l'afiguem encara com un humanista sobreviscut del Renaixement, apassionat per tota qüestió humana, particularment per la reconstrucció d'aquell passat que, sovint imperceptiblement, però sempre amb eficàcia, afaïçona el nostre present. Era el que en podríem dir un autèntic antiquari, en el sentit d'especialista i estudiós de l'antiguitat en tota la seva amplitud. I és així que podia parlar amb fonament i autoritat tant de Joaquim de Fiore com del Pare Manyanet o de l'Abat García Jiménez de Cisneros. I és d'aquesta manera que estava en condicions immillorables d'editar amb exactitud paleogràfica i pulcritud filològica la més antiga documentació del Bisbat d'Urgell; entre ella les actes de consagració de les seves esglésies. Però també era capaç de descriure amb tot detall la història de monestirs com Santa Maria del Miracle, Sant Climent de Codinet, Sant Andreu de Trespunts, Sant Sadurní de Tavèrnoles o de la canònica regular de Santa Maria d'Organyà. I no li comportava cap dificultat d'acabar-se amb còdexs i impresos antics; amb resultats tan espectaculars com el descobriment del text català literari més antic dels fins ara coneguts: una nova versió del “*Liber iudicum*”,

26 20
mūnq; & omib; pro
quib; tibi offerre tuam
medicinā propitiatio-
nem quoniam. **Super**

Oratio oblatiōis calicis
dat dñe nunc celestis
grā benedictionis & co-
secrationis sup hoc salu-
tare mun; tibi oblatiō p
quando secūderis ad

Oratio secretorum fratrum
ut oratō pstatu sc̄i di-
acoele & p̄me in dig-
no & fragili peccatore
ut om̄p̄s dī placide ac be-
nigne sacrificiū n̄re hu-
militatis digne suscipe-
re. **am̄**

PER OM̄A Scla sc̄toꝝ. **Am̄**
Dñs uobis. **R** Ecce sp̄s tuus
Sursum corda. **R** ab om̄i adā
Gn̄s agim; domino dñro
R Dñs sp̄s & sustinuit

ALQUO ET SALUTARE
NOS TIBI SĒPER ET UBIQ;
GRAS AGERE Dñs sc̄i
PAT OM̄ES ĒTERNE Dñs
PER X̄M DñM H̄M̄
PER Q̄M MAIES TATĒ TUA
LAUDAT AGLI ADORANT
DñAONES TREMUHT
POTESTATES Celi celoꝝq;
uirtutes ac beata sem-
plim sociā exultatione
cōcelebrāt cū quib; &
n̄is uoces ut admittā
uibeas deprecari sup̄ nos

Nogensmenys, no és ara el moment de repassar la llarga rastellera de títols que, en forma de llibre o d'article, ens ha deixat el P. Cebrià. Ens són coneguts de tots nosaltres i no és el cas tampoc de posar un escambell al peus de qui no ho necessita per realçar la seva figura, prominent per benmerència pròpia.

sims diplomes i còdexs, sinó que també, recollint i editant textos de notable rellevància, possibilità -i continua possibilitant- a altres estudiosos de fer també aportacions pròpies, ni que sigui des d'una òptica diferent. Amb el mèrit afegit, per part d'historiadors com el P. Cebrià, que, mentre les teories i interpretacions deixen sovint pas a altres interpretacions i teories, les dades històriques positives, si estan ben arreplegades i correctament presentades, romanen fermes i donen peu a fonamentar la mirada d'altres investigadors que exploren la mateixa documentació, però des d'un altre punt de vista.

glésies del Bisbat d'Urgell. De fet, el primer número de la prestigiosa revista *Urgellia* s'obrí amb el seu excel·lent recull de gairebé un centenar d'actes de consagració de temples urgellesos. I, al molt suc que ell mateix ja tragué de la documentació garbellada, gràcies a la seva feina tan curosa, encara hom pot dir algun mot més.

Fragment of an ancient stone inscription, likely from the Temple of Apollo at Delphi. The text is in ancient Greek characters, heavily eroded and difficult to decipher. The fragment is irregularly shaped and shows several lines of text.

IV Església d'Urgell

importants de la vida de la gent transcorrien a l'engir o a l'interior de l'església parroquial, on se celebraven els matrimonis, i on els diumenges i els altres dies de precepte tenia lloc el sant sacrifici de la missa. Fins i tot el so vibrant de les campanes marcava el ritme diari, i l'any era el litúrgic.

Però les esglésies no podien, ni poden, ésser el centre del culte de les comunitats cristianes si abans no han estat degudament consagrades per un Bisbe. I no podien rebre la consagració si prèviament o simultània no eren dotades amb els béns materials suficients que garantissin llur autonomia, entre els quals no mancaven mai els delmes i les primícies del que hom produïa al terme parroquial. D'on el fet que, entre la rica documentació que ja des de l'Alta Edat Mitjana hom conserva, particularment als arxius i a les biblioteques de Catalunya, destaquen per llur importància i interès les esmentades dotatives i actes de consagració d'altars i d'esglésies. I no cal dir que, entre tots els arxius que serveixen aquest bé de Déu documental, excel·leixen de passada l'Arxiu Capitular i el Diocesà de la Seu d'Urgell, no sols per la seva vellúria i categoria, sinó per una direcció i ordenació dels seus fons del tot modèliques que devem a la dedicació fidel, competència sàvia i disposició servicial d'un altre gran erudit i eminent expert en la història del Bisbat d'Urgell, Mn. Benigne Marquès.

Celebracions solemníssimes

Aquestes solemníssimes celebracions, acostumaven a reunir tot el poble fidel de la parròquia corresponent sota la presidència, sovint, dels comtes i dels més alts prelats del territori, i àdhuc, de vegades, d'altres indrets, d'on venien convidats, a més de la del

Bisbe consagrant, és clar. I, com és natural, hom preparava amb la màxima atenció l'acte, però també el pergami que havia de guardar memòria escrita de tan gran solemnitat, i hom feia amb el mateix remirament com si de la pàgina d'un preuat còdex es tractés. Algun cop, com succeí a Santa Maria d'Er, a la Cerdanya, fins i tot, hom gravava en pedra la data i altres notícies referents a la consagració, com el nom del Bisbe consagrant, del prevere peticionari i dels sants titulars de l'església, per fer més perdurable el record d'un acte tan assenyalat.

Ni cal dir que, en aquestes avinenteses, s'usava la millor cal·ligrafia possible i hom recorria a la major elegància d'estil a què podien arribar els més reputats escriptors, recolzats aquests, manta vegada, en fórmules textuales ja emprades anteriorment per altres tabel·lions, o emparats en els més amplis coneixements que posseïen i en les més inspirades aptituds literàries de què eren capaços. D'aquí que no fos estrany que hom acostumés a reservar la seva redacció i còpia als escribes que solien actuar com a secreta-

ris dels Bisbes consagrants, que, com és lògic, eren escollits entre els eclesiàstics culturalment més sobresortints.

Però, tot amb tot, no era gaire freqüent que hom decorés el pergami amb miniatures. No era aquest un fet únic, certament: basti recordar el diploma que recull la fundació de la confraria de Sant Martí del Canigó, de l'any 1195, amb una artística vinyeta que representa un pantocràtor i, a sota, una altra que reproduïx una celebració eucarística.

Però tampoc no era aquesta la forma més habitual de procedir. A més de la remuneració necessària per pagar un complement que s'afegia al preu de la còpia, mai barata, calia la imprescindible perícia tècnica i artística per part de l'il·lustrador.

I tanmateix aquest és el cas de l'acta de consagració de l'església parroquial de Sant Climent de Rallui, actualment un despoblat de la Ribagorça. Ja, en els temps medievals, era Rallui una població més estratègica que no pas fèrtil, on la comtessa Toda s'havia interessat per adquirir-hi unes propietats pel notable preu de 45 sous l'any 930

Bisbe trucant a la porta de l'església (Rouen, BM, ms. 368, f. 2v, entre 1031 i 1046).

i on el monestir proper d'Ovarra també en posseïa altres des de la darrerïa del segle X. De fet, no és de creure que, sense l'interès de l'Abat Galí d'Ovarra i del prevere Guimar, els promotors de la restauració de l'església, més que no pas de la construcció *ex novo*, diria, l'acta que ens ocupa hagués estat revestida de la mateixa sumptuositat.

I no ens ha de sorprendre de trobar aquestes manifestacions d'elegància artística i cultural en una petita població dels Pirineus,

no sols perquè l'església estigué molt vinculada primer amb l'Abadia i després Priorat d'Ovarra, sinó també perquè, en els temps medievals, la cultura escrita, pràcticament desterrada per la barbàrie imperant, s'arrecerava temorencia a redós dels monestirs, de les Catedrals i àdhuc, minsa com era, a l'abric de petites esglésies. Poc importava llavors que aquestes institucions estiguessin situades en centres urbans o en punts allunyats, a la muntanya. La cultura literària havia deixat d'ésser una

llibres que hom podia reunir i llegir en un cenobi, en una Catedral i ja no diguem en una església de paròquia rural. Tanmateix, aquestes eren dotades, habitualment, amb el missal i el lliçoner, i, de manera més esporàdica, també amb l'antifonari, com a llibres més imprescindibles per a la cura pastoral i l'ofici diví. L'església de Sant Climent de Rallui, en concret, fou proveïda, gràcies a una donació del prevere Guimar, de tres missals, un psaltiri i un breviari; als quals s'afegí un antifoner obsequiat per l'Abat Galí,

Abillant el bisbe amb les vestes litúrgiques pertinents (París, Bibl. Sainte-Geneviève, ms. 147, f. 3, ca. 1497).

singularitat de les urbs. El camp i la ciutat s'havien anivellat, ni que fos a la baixa, pels semblants vigor i recursos de les escoles i pels equivalents valor i riquesa de les biblioteques, per anomenar d'alguna manera l'escàs nombre de

el dia de la seva consagració. I el mateix Abat d'Ovarra, poc després, encara incrementà el seu donatiu inicial amb un responser, un oficer i un altre antifonari. No estava malament aquest lot de llibres per a una església com la de Rallui.

Ritual de consagració

D'altra banda, la pompositat que acompanyava un acte de consagració d'una església, de vegades, ja queda prou reflectida en la mateixa documentació, que recorda la concurrència i la lluïdesa de la cerimònia, i dóna algunes clarícies sobre el ritu. Però encara podem conèixer més detalls sobre el ritual de la consagració d'una nova església per la precisa descripció que se'n fa en els pontificals, això és, els llibres litúrgics que recullen els ritus, oracions i fórmules propis de la funció episcopal. Si ens basem en el Pontifical de Roda, que és el tipus més proper al que hom degué fer servir per a la consagració de Sant Climent de Rallui, es procediria, a grans trets, de la següent manera.

De primer, el dia abans de la consagració, hom faria una vetlla nocturna davant les relíquies que havien de ser recondides en l'altar. Amb aquesta finalitat s'havia d'haver triat prèviament un lloc fora de l'església especialment pulcre i decorós. Durant la vigília hom cantava els psalms. L'endemà al matí, el Bisbe havia d'anunciar al poble fidel de quins màrtirs o sants eren les relíquies en honor dels quals seria consagrada l'església.

Abans que el prelat entrés a l'interior del temple, s'havien d'encendre dotze candeles al seu voltant, per indicar, possiblement, el pas de les tenebres a la llum amb la nova consagració. Tot seguit el Bisbe s'abillava amb les vestes litúrgiques pertinents i entrava. A continuació, tots els que estaven dins, amb l'única excepció de dos clergues, acompanyant el prelat, havien de sortir de l'església, les portes de la qual eren tancades.

Llavors, el Bisbe, en processó amb la clerecia i el poble, havia de fer una volta entorn de l'església mentre els eclesiàstics cantaven i

Clergues i fidels besaven les relíquies (Nova York, The Morgan Library & Museum, M. 815, f. 53, entre 1471 i 1485). A la dreta, Bisbe segellant l'altar. (Besançon, BM, ms. 116, f. 139, ca. 1498).

ell, amb el seu bàcul, dibuixava a les parets exteriors les primeres lletres de l'abecedari per tres vegades. Aquest “alfabet de la

consagració”, que trobem representat en els pontificals i gravat als capitells del claustre de Moissac, per exemple, segurament s’ha

d'entendre com un símbol del gran valor que l'escriptura tenia per al Cristianisme atès que facilitava la difusió de la paraula de Déu. No cal sinó recordar que quan els nens de l'època medieval aprenien el nom de les lletres, ho feien amb una cantarella que sonava com una pregària.

Quan el Bisbe arribava a la porta de l'església, un cantor iniciava una antífona, que era resposta pels dos clergues que havien quedat a l'interior. Tornava a intervenir després el cantor amb nova resposta dels eclesiàstics que encara romanien dins i, immediatament, dels qui eren fora.

En aquell moment, el Bisbe havia de trucar a la porta amb el seu bàcul i, quan era oberta, havia de dir l'antífona "*Pax huic domui*" ("Pau a aquesta casa"), a

En els temps medievals, la cultura escrita, pràcticament desterrada per la barbàrie imperant, s'arrecerava temorenc a redós dels monestirs, de les Catedrals i àdhuc de petites esglésies

la qual responia el clergat "*Cum introitu vestro*" ("Amb la vostra entrada"). El Bisbe, ja a l'interior, repetia l'antífona de manera més completa i, tot seguit, els clergues començaven una lletania. En aquell moment el Bisbe es prostrava a terra, juntament amb dos diaques, damunt una catifa fins que el cantor tornava a cantar.

Signum Christi

Acabada la lletania, seguien unes oracions, i el Bisbe es disposava a traçar de nou amb el seu bàcul les lletres de l'abecedari grec i llatí, però, ara, al paviment de

l'església damunt cendra estesa de manera semblant a com actuaven els antics agrimensors romans. I havia de començar per l'esquerra del costat d'orient fins arribar a la dreta de la part occidental i tornar a començar des de la dreta de la banda oriental fins a l'esquerra de la part d'occident. En procedir d'aquesta manera el Bisbe traçava una "*crux decussata*", és a dir, una gran X com a "*signum Christi*", senyal de Crist i indicació que hom prenia possessió del lloc a consagrar. Mentre, els clergues anaven cantant antífones i responsoris.

Després, una vegada feta una pregària davant l'altar, era el moment de procedir als exorcismes i a les benediccions de l'aigua, de la sal i de l'aigua barrejada amb vi. S'havien de fer, així mateix, asperges damunt l'altar i les parets amb acompanyament de cants i d'oracions.

També s'encensava l'altar i s'ungia amb oli, tot marcant una creu al mig i als quatre costats, mentre hom cantava una antífona. I, així mateix, les parets rebien la unció del Sant Crisma, repetint el senyal de la creu.

Seguien les benediccions de les robes, vasos i tot el necessari per a l'església; particularment la patena, el calze i la creu, que vénen representats, per exemple, en l'esmentada miniatura del l'altar de Sant Martí del Canigó.

I, naturalment, hom havia de prestar una atenció especial a les relíquies. Davant elles, el Bisbe deia una lletania. Les besava i així ho feien també, ordenadament, els clergues i els fidels. Després les col·locaven en un baiard i, amb tot honor, acompanyades de la creu, els turíbuls i molta lluminària les traslladaven a l'església, tot cantant aquesta antífona: "*Surgite, sancti Dei, de habitacionibus vestris; loca sanctificate; plebem bene-*

dicite, et nos homines peccatores in pace custodite" ("Sortiu, sants de Déu, de les vostres estances; santifiqueu els llocs; beneïu el poble, i guardeu-nos en pau a nosaltres pecadors").

Seguien altres antífones i oracions, i el Bisbe servava les relíquies dins l'altar. Però abans hom ungia amb crisma els quatre costats del reconditori, fent, altre cop, el

La litúrgia del ritu de consagració d'una església intentava activar tots els sentits dels participants en la cerimònia

senyal de la creu. També s'hi col·locava tres porcions del cos de Crist i tres d'encens, i, a continuació, hom segellava la lipsanoteca.

Finalment, col·locada l'ara damunt la base de l'altar, noves antífones i oracions acompanyaven la vestició de la taula sagrada. I, per últim, el Bisbe celebrava la missa damunt el nou altar acabat de consagrar.

És possible, emperò, que, immediatament abans, la part més representativa dels assistents a l'acte, tant eclesiàstics com seglars, deixessin gravat el seu nom en l'ara per unir-lo als beneficis espirituals que se'n poguessin derivar. També s'acostumava a deixar constància de la presència a la cerimònia escrivint el propi nom en les autèntiques de les relíquies.

Vet aquí la forma idèntica o molt semblant amb què hom degué procedir el dia de la consagració de l'església de Rallui.

Aquesta església, sota l'advocació de Sant Climent, fou consagrada pel Bisbe Aimeric de Ribagorça el mes de novembre de 1007, un dimarts; per tant hagué d'ésser el dia 25 d'aquell mes i any, si és que no

hi ha error en la còpia i hem d'entendre el dia 23, que és precisament el dia en què se celebra la festivitat de Sant Climent i que aquell any escaigué en diumenge. En qualsevol cas, fa ara just mil deu anys.

Il'acta fou posada per escrit per

part dels sarraïns quan aquests atacaren la Ribagorça sota comandament d'Abd-al-Malik, el fill d'Almansor, el 1006.

Diu textualment el document en l'ortografia vacil·lant i bàrbara de l'època: “*Nos supra nominati sic fa-*

truïren i no hi habita ningú perquè tothom es dispersà arreu per por d'aquells”). I continua: “*Et propter hoc facimus ut ipsi homines qui havitant inter gente pagana et per diversas locas, faciatis eos venire ad ipsu villare, et de heremo vasti-*

Bisbe dibuixant a terra les primeres lletres de l'abecedari, de l'A a l'H. (París, Bibl. Sainte-Geneviève, ms. 102, f. 375v, ca. 1272).

un jutge de nom Borrell, el qual també fou l'encarregat d'escriure la donació que el desembre de l'any següent el comte Sunyer de Pallars féu al predit Abat Galí de la vila de Rallui per tal que aquest la repoblés després de la devastació de què havia estat objecte per

cimus karta de ulla villa qui nuncupatur Lorrui, quod gens paganorum destruxerunt ea et non habitant ibi homines quia fugierunt per diversa loca propter metu illorum” (“Nosaltres els sobredits fem carta de donació d'una vila que s'anomena Rallui perquè els pagans la des-

tatem ad culturam frugum faciatis eam perducere” (“I fem aquesta donació per aquest motiu, perquè feu venir a aquest vil·lar els homes que habiten entre gent pagana i per llocs diversos, i per tal que aquesta vastitud d'erm la transformeu en conreu de fruits”).

Galí comptà, en aquesta avinentesa, amb la col·laboració del prevere Riculf i de la germana d'aquest, Adalvira, els quals, com era possible i no infreqüent a l'època, eren els propietaris de l'església de Rallui, la qual possessió passà després a familiars seus que, com Adalvira, eren laics, fins que, el 27 de maig de 1135, esdevingué pertinença del monestir d'Ovarra, en un moment en què aquest ja era un Priorat depenent de l'Abadia de Sant Victorià, que l'havia absorbit el 1076.

Autèntica de relíquies dipositada a l'altar de la catedral de la Seu d'Urgell. (La Seu d'Urgell, ACU, Pergs., Cons., RL1)

Cal·ligrafia i simbologia

D'acord amb la moderna historiografia, aquest document s'hauria conservat en la seva versió original. Si és així, podem constatar-hi una no mala cal·ligrafia en una modalitat d'escriptura híbrida, de transició de la visigòtica cap a la carolina, deguda a l'esmentat Borrell, a qui també hem d'atribuir llavors la realització de la miniatura que encapçala el diploma i del dibuix que precedeix la seva signatura; ambdós de realització no magistral, però tampoc mediocre. En el document, també s'hi observa algun afegit de segona mà.

La miniatura inicial representa Crist en majestat en una versió força primitiva entre els exemples catalans en ser del l'any 1007. El motiu d'aquesta representació al principi del document pot explicar-se per l'anterior descripció que he fet del ritu de consagració d'una església, car prou clar queda en ella que la litúrgia intentava d'activar tots els sentits dels participants en la cerimònia. No sols l'oida era sadollada d'oracions, pregàries i

cants, sinó també el sentit de la vista havia d'estar molt atent a tots els gestos del Bisbe consagrant i dels seus ministres, en el marc d'un temple convenientment il·luminat. Però també l'olfacte s'impregnava de l'olor de santedat i l'encens estimulava la visió teofànica del Crist regnant eternament al Cel. I quina millor representació que la "*Maiestas Domini*" que introdueix l'acta de consagració per reflectir aquestes vivències? I, en el llibre obert que Crist té a la mà esquerra, s'hi llegeix precisament aquesta identificació: "*Maiestas Domini*". D'altra banda, no debades Amalari de Metz, el gran liturgista del segle IX, ja havia explicat que l'encenser representava simbòlicament Crist.

I el dibuix que introdueix la part final del text és el d'un ocell que ha atrapat amb la seva extremitat esquerra un peix. Es tracta d'una au ciconiforme, en la qual diria que s'hi ha de veure la representació d'un bernat pescaire, tan apreciat per l'estètica medieval que admirava els colls llargs i tan carregat de simbolisme, perquè el seu vol,

per damunt els núvols, segons hom creia llavors, el presentava tan decididament allunyat dels plaers terrenals, com completament determinat a apropar-se a Déu. I com no veure, en el peix que ha agafat, el símbol de l'aliment eucarístic, el pa de vida, és a dir, del mateix Jesucrist?

Vet aquí que la "*Maiestas Domini*" i el bernat pescaire il·lustren perfectament el text de l'acta de consagració, que acaba amb aquests mots escrits també amb gramàtica insegura i rudimentària: "*Et per hoc sanctum sacrificium quod supra ista sancta altaria consecratum, [...] eternam participationem accipiant, et in die iudicii digni audiri sint: Venite, venedicti Patris mei, percipite regnum in secula seculorum.*" ("I per aquest sant sacrifici sobre aquest sant altar consagrat, aconseguixin la recompensa eterna i siguin dignes d'oír el dia del judici: Veniu, beneïts del meu Pare, rebeu el regne pels segles dels segles").

I és que no cal recordar que la "*Maiestas Domini*" ens presenta Crist en majestat, això és, Déu

Ara de l'altar de la Catedral de La Seu d'Urgell, segle IX-X.
En un costat s'aprecia la inscripció del nom del prevere Mir.

Totpoderós, l'alfa i l'omega, el principi i la fi de tot, i, per tant, el Déu creador, però també el jutge del dia del judici final. D'aquí, normalment, el rostre sever de Crist a les Majestats, tot i que el del document de Rallui ens sembla més aviat de mirada compassiva, particularitat que potser reflecteix el tarannà benigne del jutge, escriba i il·luminador Borrell.

Hom diria, en qualsevol cas, que el bon Borrell ha volgut sintetitzar en els seus dibuixos la principal finalitat d'una nova església, que, per mitjà de la celebració eucarística damunt l'altar consagrat, ajuda a fer els fidels mereixedors del perdó de Déu el dia del darrer judici davant la seva *Magestat*, i afavoreix alhora llur atansament al Pare, descarregats de les servituds terrenals i enlairats amb la força del nodriment eucarístic.

I qui era aquest jutge Borrell? Sabem poc d'ell; fora del fet que va escriure dos importants documents i va signar com a testimoni en un altre igualment rellevant. Però ja hem vist que va saber conjuminar molt bé les miniatures i el text de l'acta de consagració de Sant Climent de Rallui. Per tant, no li mancarien coneixements teològics, tot i que en cap moment manifestés una condició clerical. Sempre se'ns presenta com a jutge, però mai en qualitat d'eclesiàstic.

I es dona el cas que el successor a la Càtedra de Roda del Bisbe Aimeric fou un Borrell, que, d'acord amb l'acta de la seva proclamació

Acta de consagració de l'església de Sant Martí de Saldes, de l'any 857. (La Seu d'Urgell, ACU, Consagracions, núm. 4).

i consagració com a nou Bisbe de Roda, que tingué lloc a La Seu d'Urgell, on encara es conserven els diplomes acreditatius, no havia rebut abans cap grau eclesiàstic i, fins i tot, és qualificat de “*civis*”. Per aquesta raó el Bisbe Sant Ermenegol demanà al Bisbe Adalbert de Carcassona, també present a l'acte juntament amb el Bisbe Pere de Comenge, que l'ordenés “*per singulos gradus ecclesiasticos*”, això és, en cadascun dels graus eclesiàstics i que li conferís a continuació el ministeri sacerdotal, abans d'és-

ser consagrat nou Bisbe de Roda. No podria ser el Bisbe Borrell el nostre jutge? Ho plantejo ara com a simple possibilitat a la reserva d'un dictamen més madur, sense que se m'escapi que, a Roda, hi havia un ardiaca també anomenat Borrell. Però, òbviament, aquest ja havia rebut alguns ordes.

Certament el P. Cebrià, com a eximí investigador del nostre passat a través de l'anàlisi pacient i erudita, és a dir, plenament benedictina, dels textos manuscrits, es fa mereixedor de ser recordat amb

gratitud i lloança. I, ja en vida, rebé reconeixements diversos, car fou membre del Comitè Andorrà de Ciències Històriques, corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans, i obtingué el Premi d'Honor de la Fundació Jaume I. Però no s'és veritablement savi, si no s'és bona persona. I ell em consta que ho fou. Per això estic segur que el seu màxim reconeixement l'haurà trobat en veure inscrit el seu nom entre els justos en el “Llibre de la Vida”, l'únic de pàgina immarcescible.